

1. Obiekt:

501

MURY OBRONNE

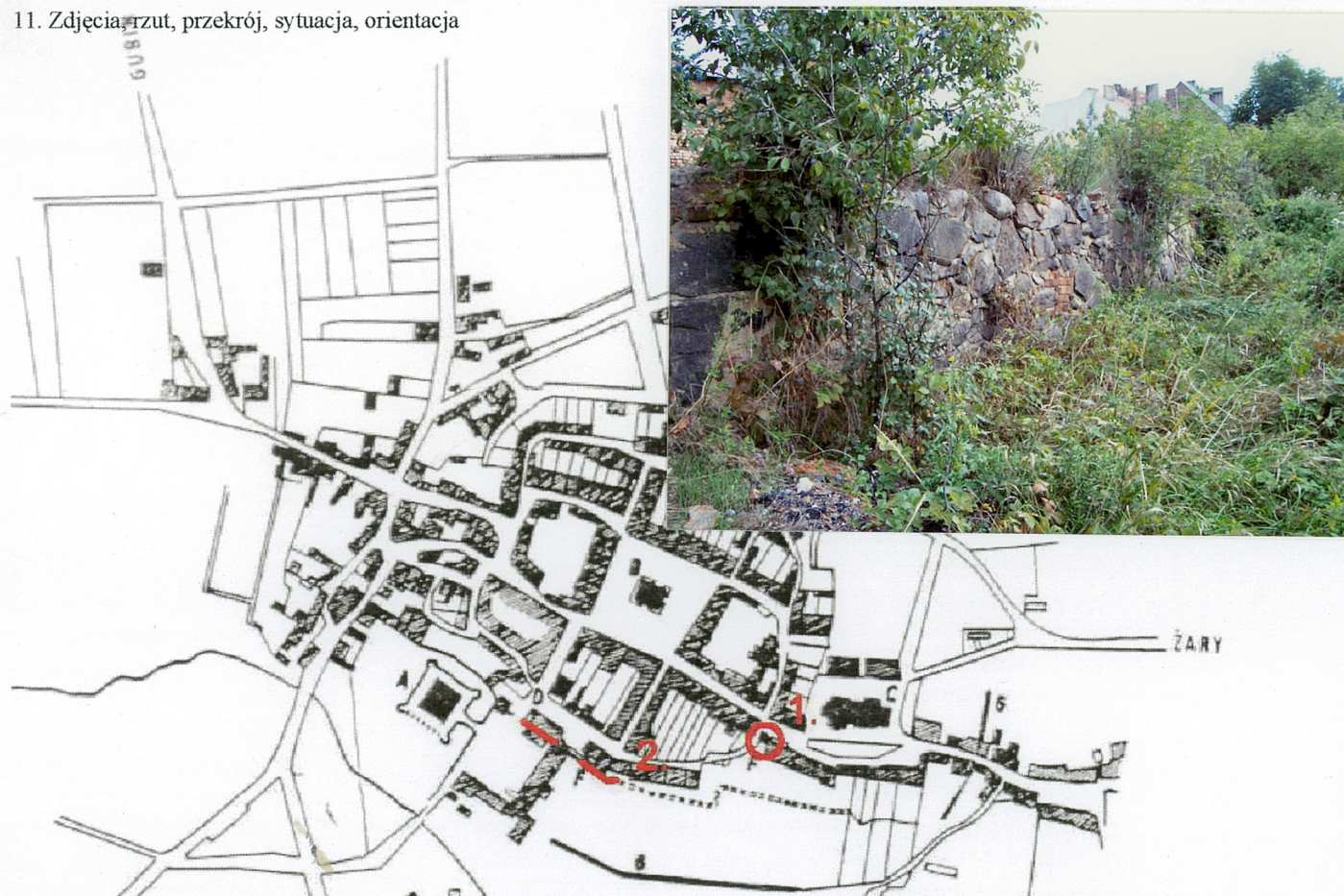
2. Czas powstania

XIV wiek

3. Miejscowość:

TRZEBIEL

11. Zdjęcia, rzut, przekrój, sytuacja, orientacja

1. Baszta.

2. Zachowane fragmenty murów miejskich.

4. Adres: Trzebiel,
południowy skraj starego miasta.
Nr hipoteczny:
dz. nr 990/1, 997/19, 997/13.

5. Przynależność administracyjna
województwo Lubuskie
gmina Trzebiel
powiat żarski

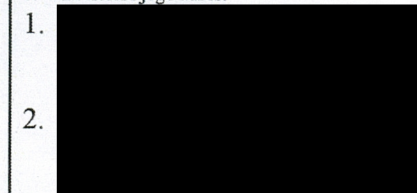
6. Poprzednie nazwy miejscowości

Trebule (XIV) Triebule (luž.)
Treibel (niem.)

7. Przynależność administracyjna
przed 01.01 1999r.

województwo zielonogórskie
powiat Żary

8. Właściciel i jego adres:

3. Gmina Trzebiel, ul. Żarska 41,
66-212 Trzebiel (dz. nr 997/19).

9. Użytkownik i jego adres.

Brak

10. Rejestr zabytków

Nr rej 1282 z dnia 28-09-1964

[Handwritten signature]

12. Autorzy, historia obiektu, określenia stylu.

Trzebiel ma stary rodowód. W XII wieku i na początku XIII rozwinęło się tutaj osadnictwo przy węźle dróg, z których jedna, prowadząca z Halle do Wielkopolski była ważnym traktem solnym. Traktu strzegł gród, opodal którego wyrosły osady targowa i rzemieślnicza z kościołem. W XIII wieku, w wyniku przeprowadzonej reformy przestrzennej, połączono funkcję obu osad, wytyczając regularny plan miasta. Trzebiel był miastem rycerskim i w swych dziejach należał do różnych możliwych rodów między innymi Eulenburgów, którym zawdzięczał lokację, Hakebornów, Hernów i Rokwitzów, a od drugiej połowy XV wieku wszedł w posiadanie Bibersteinów i Promnitzów - panów na Żarach. W 1765 roku dominium żarskie, wcześniej związane z koroną czeską, przeszło we władanie saskie, a w 1815 weszło w skład państwa pruskiego. Będąc niewielkim ośrodkiem rzemieślniczo-handlowym o charakterze lokalnym, w XIV wieku Trzebiel zdobył się na wysiłek budowy murów obronnych, którymi opasano całe lokacyjne założenie. Mimo, że rozebrane zostały niemal w całości już na początku XIX wieku, ich przebieg odczytać można z zachowanego rozplanowania staromiejskiego centrum, obwiedzonego obecnymi ulicami Żarską i Sienkiewicza, tworzącymi dawniej wewnętrzną uliczkę przymurną, zwaną w nowszych czasach ulicą Okrężną. W paśmie murów, biegnących po zewnętrznej stronie wspomnianych ulic, istniały dwie bramy, postawione w paśmie obecnej ulicy Żarskiej, zbieżnej z tranzytową drogą. Brama zachodnia położona u zbiegu ulic Żarskiej i Sienkiewicza, nosiła nazwę Gubińskiej, a zachodnia, usytuowana przy wlocie ulicy Zamkowej do Żarskiej, Żarskiej. Odmienne niż w innych miastach mury obronne nie zostały sprzężone z umocnieniami mimo, że leżał on w ich bardzo bliskim sąsiedztwie. W obręb obwarowań nie włączono również kościoła, istniejącego niewątpliwie przed lokacją. Brak jest wiadomości, czy mury obronne posiadały dodatkowe umocnienia w postaci baszt, wałów czy fosy. Na obecność, niektórych z nich zdaje się wskazywać jeden z przywilejów, jakie miastu nadał w 1562 roku Baltazar Promnitz. Przyznaje on radzie miejskiej prawa karania mieszczan za przechodzenie wałów i palisady. Zachowana ruina baszty przy zbiegu ulic Żarskiej i Zamkowej świadczy tylko, że takie wzmocnienie miała brama Żarska. W nieznanym czasie od strony południowej i wschodniej wzniesiono drugie pasmo murów kamiennych, którymi objęto znacznie większy obszar z terenem zamku na południowym zachodzie i kościołem parafialnym na wschodzie. Czas przeprowadzenia tej inwestycji pozostaje nieznanym. Być może nastąpiło to w XVI wieku, a nowe mury, których niktne resztki widoczne były jeszcze przed osiemdziesięciu laty, wzniesiono na miejscu wspomnianych wałów z palisadą. Podobnie jak w innych miastach, na początku XIX wieku również w Trzebielu magistrat zezwolił na rozbiórkę murów obronnych. Zburzono także bramy miejskie o wyglądzie, których brak przekazów ikonograficznych. Można jedynie przypuszczać, zważywszy na małą rangę miasteczka, że były to budynki piętrowe z przejazdem w parterze. Zachowane fragmenty murów nie posiadają znamion stylowych.

13. Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje, wnętrze, wyposażenie, instalacje)

Sytuacja: z pierwotnych murów otaczających miasto owalnym kręgiem, pozostały tylko resztki południowego obwodu, biegnące równolegle do ulicy Zamkowej w pewnym oddaleniu /około 15 metrów/ od niej na południe. Materiał: zbudowane z kamienia polnego na zaprawie wapiennej, od strony miasta niewidoczne, zburzone do poziomu terenu, po stronie, gdzie teren opada skarpowo, spełniają funkcję muru oporowego. Ich wysokość wynosi od 80 do 140 cm, a grubość około 120-130cm. Mały fragment murów zachował się przy ruinach baszty Żarskiej. Widoczne są również ślady drugiego pasma murów w postaci wyniesionego nieznacznie wąskiego pasma terenu. Biegnie ono w znacznym oddaleniu (około 60 metrów) od południowego odcinka starszego obwodu, równolegle do niego i dalej na wschód, gdzie po około 100 metrach zakreśla łuk, kierując się na północ.

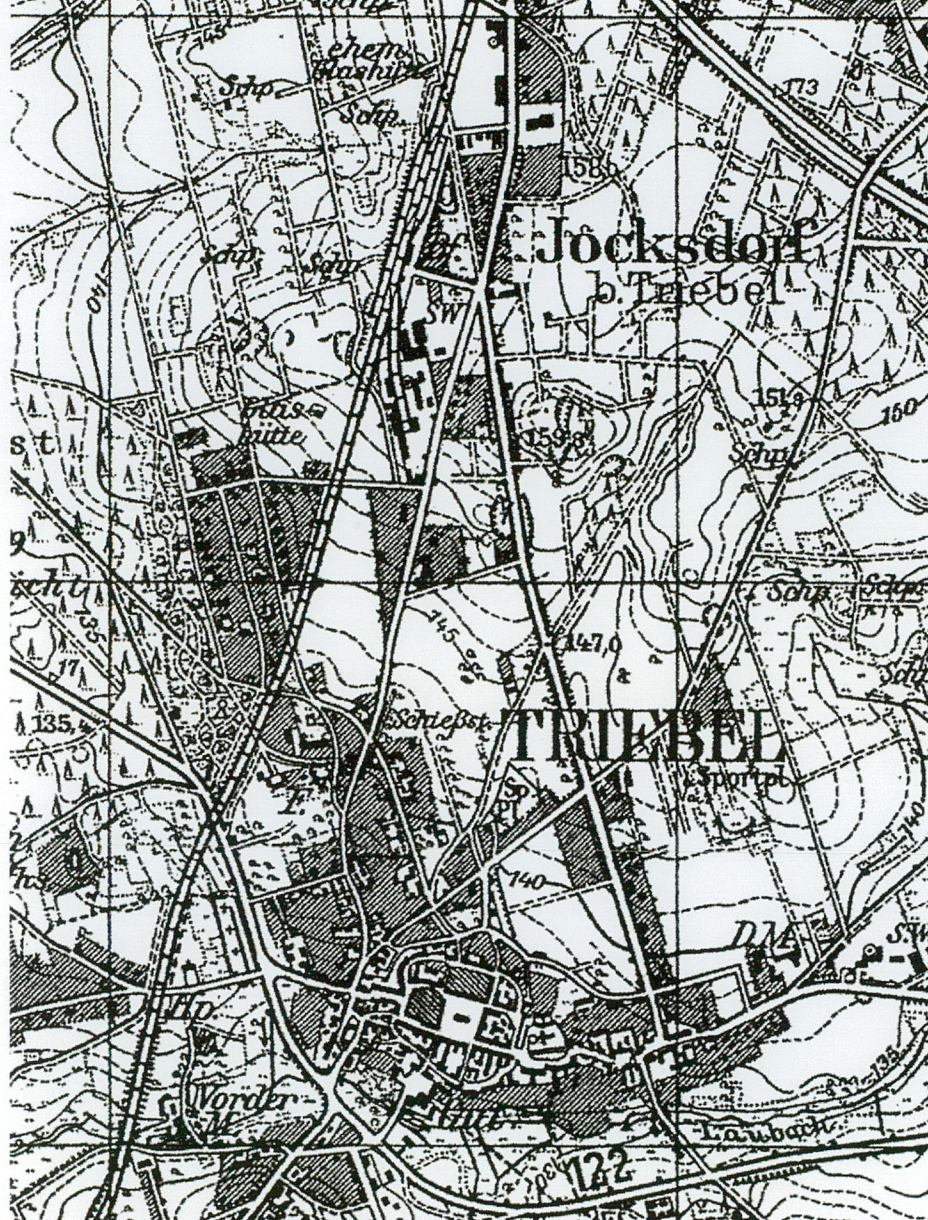
14. Kubatura - m ³	15. Powierzchnia użytkowa - m ²	16. Przeznaczenie pierwotne Obronne	17. Użytkowanie obecne Ruina o znaczeniu turystycznym i dydaktycznym.
<p>18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja.</p> <p>Po roku 1945 przy murach obronnych nie prowadzono żadnych prac remontowych. Wojenne zniszczenia domów, z których niektóre przybudowane były do murów sprawiły, że wraz z ruinami budynków rozebrano zespolone z nimi fragmenty fortyfikacji.</p> <p>W ruinę popadła również będąca w 1945 roku pod dachem, baszta bramy Żarskiej.</p>		<p>19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje)</p> <p><u>Fundamenty</u>: brak danych.</p> <p><u>Ściany zewnętrzne</u>: Z dawnych fortyfikacji miejskich zachowały się tylko nikłe resztki w postaci piwnicy i pierwszej kondygnacji baszty bramy Żarskiej oraz kilkudziesięciometrowe odcinki południowego pasma murów obronnych, widocznych tylko od strony zewnętrznej, mających do 140 cm wysokości, miejscami zawalonych, z licznymi wyrwami w licu, zarośniętych dzikimi krzewami.</p> <p><u>Sklepienia i stropy</u>: -</p> <p><u>Konstrukcja dachowa</u>: -</p> <p><u>Pokrycie dachu</u>: -</p> <p><u>Wyposażenie i instalacje</u>: -</p>	
		<p>20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zabezpieczyć przed dalszą degradacją, a następnie odbudować pozostałość baszty żarskiej. - Oczyszczyć mury z samosiewów krzewów i drzew, wrastające w mury i znajdujące się bezpośrednio przy nich. - Naprawa wyrw w licu murów. 	

<p>21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)</p> <p>Nie natrafiono na archiwalia w Oddziale Archiwum Państwowego w Żarach.</p>	<p>24. Uwagi różne</p>
<p>22. Bibliografia</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kubach H.E., Seeger J., Jung W. <i>Kunstdenkmaler des Kreises Sorau und Stadt Forst</i>. Berlin 1939. s. 132 i.n. 2. Wędzki A., Trzebiel w: <i>Ze studiów nad początkami i rozplanowaniem miast nad środkową Odrą i dolną Wartą</i>, Zielona Góra 1970, s.421-434. 3. Tribel /w:/ <i>Heimat Jahrbuch für der Kreis Sorau 1942</i>. s.105 i.n. 	<p>25. Opracowała:</p> <p>Tekst mgr inż. Monika Drozdek</p> <p>Plany, rysunki mgr inż. Monika Drozdek</p> <p>Zdjęcia fotograficzne mgr inż. Monika Drozdek</p> <p>Miejsce przechowywania negatywów Płyta CD w archiwum WUOZ w Zielonej Górze</p> <p>KARTA PO WYPEŁNIENIU PODLEGA OCHRONIE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW PRAWA AUTORSKIEGO</p>
<p>23. Źródła ikonograficzne i fotograficzne (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatura)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Mapa topograficzna w zbiorach autorki. 2. Plan Trzebiela sprzed 1945 roku, reprodukcja W.E. Kubach, op.cit./p.22/ 3. Tribel /w:/ <i>Heimat Jahrbuch für der Kreis Sorau 1942</i>. s.106. 	<p>26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)</p> <p>27. Załączniki</p> <p>Wkładka nr 1 – dokumentacja kartograficzna i fotograficzna.</p> <p>Wkładka nr 2 – dokumentacja fotograficzna.</p>

WKŁADKA DO KARTY ZABYTKÓW ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA

ZAŁĄCZNIK NR 1.

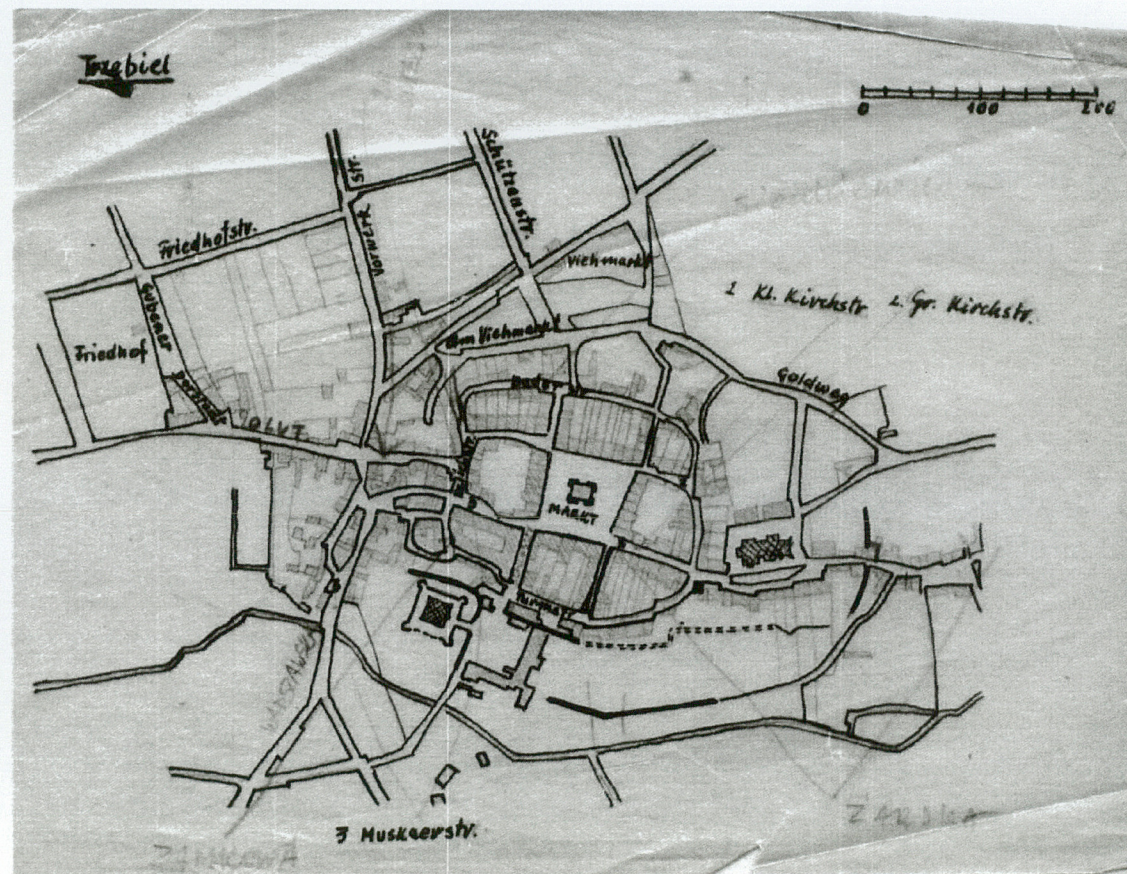
1. Miejscowość	TREBIEL	4. Obiekt (nazwa jak w karcie)	5. Zawartość wkładki (nazwa materiału uzupełniającego)
2. Gmina	Trzebiel		
3. Województwo	Lubuskie	MURY MIEJSKIE	Dokumentacja kartograficzna i fotograficzna.

1. Wycinek mapy Messtischblatt Treibel 1933r.

Wkładkę założyła: mgr inż. Monika Drozdek

Miejsce przechowywania negatywów: Płyta CD Archiwum WUOZ w Zielonej Górze

2. Plan miasta czasy przedwojenne.

Wzór ODZ 1995 r.

3. Fragment murów brak danych dotyczących miejsca i czasu wykonania zdjęcia.

4. Mury miejskie 1965r.

5. Zachowane fragmenty murów 1995r.

WKŁADKA DO KARTY ZABYTEKÓW ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA

ZAŁĄCZNIK NR 2.

1. Miejscowość	TREBIEL	4. Obiekt (nazwa jak w karcie)	5. Zawartość wkładki (nazwa materiału uzupełniającego)
2. Gmina	Trzebiel	MURY MIEJSKIE	Dokumentacja fotograficzna.
3. Województwo	Lubuskie		

6. Pocztówka z fragmentem baszty żarskiej - pocz. XX wieku.

8. Część zachodniego fragmentu muru, widok od południa.

9. Część zachodniego fragmentu muru, zachowanego w fundamentach budynku, widok od południa.

10. Baszta żarska, widok od północy.

Wkładkę założyła: mgr inż. Monika Drozdek

Miejsce przechowywania negatywów: Płyta CD Archiwum WUOZ w Zielonej Górze

7. Część zachodniego fragmentu muru, widok od południa.

Wzór ODZ 1995 r.

11. Część wschodniego fragmentu muru, widok od południa.

12. Część wschodniego fragmentu muru, widok od południa.

13. Część wschodniego fragmentu muru, widok od południa.

14. Część wschodniego fragmentu muru, widok od południa.